

یقینی ترین مشکوک

محمود علیخانی

سرشناسه	: علیخانی، محمود، ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: یقینی‌ترین مشکوک / محمود علیخانی.
مشخصات نشر	: تهران: سنا، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۹۰ ص.
شابک	: 978-600-5739-50-3
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص ۸۹.
موضوع	: مرگ -- جنبه‌های قرآنی
موضوع	: مرگ
رده‌بندی کنگره	: BP ۱۰۴ / م ۴ ۱۳۹۲ ع ۸
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷ / ۱۵۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۲۴۲۶۰۱

یقینی‌ترین مشکوک

مؤلف: محمود علیخانی

ناشر: انتشارات سنا

مدیر امور اجرایی، فنی و چاپ: رضا خدری

صفحه‌آرایی: کانون آگهی و تبلیغاتی نگاه هشت - فریده دریس

حروفچین: وحیده پورمرادی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

قیمت: ۴۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۳۹-۵۰-۳

مرکز پخش: ۰۹۱۹۶۳۱۹۹۴۰ - ۰۹۳۸۲۵۷۴۴۹۴ (خدری)

فهرست عناوین

۷	پیشگفتار رضا خدري
۹	مقدمه
۱۵	فصل اول: کلیات
۱۷	ضرورت بحث
۱۷	هدف از تحقیق
۱۸	تاریخچه بحث
۱۸	فرضیه تحقیق
۱۹	واژگان کلیدی
۱۹	تعریف لغوی و اصطلاحی موت و مرگ
۲۱	فصل دوم: مرگ در آیات
۲۳	مرگ در فرهنگ قرآن
۲۴	مرگ نقطه پایان نیست
۲۸	حکمت و غرض از مرگ
۳۰	حتمی بودن مرگ
۳۳	مرگ و خواب
۳۳	جهان اسرارآمیز خواب
۳۶	عوامل ترس از مرگ
۴۰	عوامل اشتیاق به مرگ

۴۳.....	سکرات موت
۴۸.....	یاد مرگ
۵۳.....	انواع مرگ و اقسام آن
۵۵.....	مرگ در راه خدا
۵۸.....	صحنه هایی که مختصر موقع مرگ می بینند
۶۱.....	کیفیت دیدن ملک الموت

۶۹.....	فصل سوم: بررسی شبهات
۷۱.....	چرا هنگام مرگ معلوم نیست؟
۷۳.....	شبهه در مورد اجل محتوم و معلق
۷۶.....	آیا غیر از این مرگ این دنیا مرگ دیگری هم هست؟
۸۰.....	آیا آرزوی مرگ پسندیده است؟
۸۴.....	آیا موت عدم محض است؟

۸۷.....	چکیده مطلب
۸۸.....	منابع و مآخذ

بیشگفتار

رضا خدري

روزنامه نگار و نویسنده کتب دفاع مقدس در مورد «یقینی ترین مشکوک» و نویسنده کتاب

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران به رهبری معمار کبیر انقلاب حضرت امام خمینی (ره)، روحانیت که از سال های قبل از آن در آگاه ساختن مردم نقش به سزائی داشتند، توانستند در عرصه های مذهبی، اجتماعی و سیاسی مردم را بیشتر راهنمائی و ارشاد نمایند. اولین نماز جمعه به امامت حضرت آیت الله طالقانی در دانشگاه تهران برگزار گردید و متعاقب آن به مرور نیز در تمامی شهرهای ایران مراسم نماز جمعه برگزار شد و مردم سلحشور ایران اسلامی در این مراسم عبادی-سیاسی با شوق خاصی شرکت می کردند. با هجوم ددمنشانه صدامیان عثی به خاک میهن اسلامی ایران، ائمه جمعه نیز نقش حساس تری پیدا نمودند و توانستند با افشاگری جنایات صدام که توسط استکبار جهانی شیطان بزرگ آمریکا تجهیز شده بود جوانان انقلابی ایران را آماده رفتن به جبهه های جنوب و غرب کشور بنمایند. در طول هشت سال دفاع مقدس روحانیون با حضور فیزیکی خود در جبهه ها به خصوص در خط

مقدم، روحیه بخش رزمندگان اسلام بودند.

رهبر معظم انقلاب حضرت آیت الله خامنه ای نیز که در آن زمان نماینده حضرت امام در شورای عالی دفاع بودند، به دفعات مختلف با لباس رزم بسیجی رهسپار جبهه های حق علیه باطل می شدند و از نزدیک با مردم شهرهای جنگزده و جوانان و رزمندگان اسلام ملاقات می کردند.

روحانیت همیشه در قلب مردم ایران اسلامی بوده و هست و جایگاه خاص و ویژه ای دارد به خصوص در میان جوانان و دانشگاہیان. اینجانب در زمان برگزاری همایش ملی تشیيع تبرستان با حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمود علیخانی که دبیر همایش بودند، آشنا شدم و متوجه شدم که ایشان از مدرسین حوزه و دانشگاه و کارشناس ارشد ادیان و مذاهب و دانشجوی دکترای مدرسی معارف اسلامی هستند. ایشان در سال ۱۳۹۰ از سوی مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه ای مدظله العالی به امامت جمعه مرزن آباد منصوب شده اند. ایشان در سال ۱۳۸۶ پایان نامه سطح ۲ خود را به نام «یقینی ترین مشکوک» (مرگ در قرآن) زیر نظر استاد راهنما جناب حجت الاسلام و المسلمین دکتر رسول اصغری به اتمام رسانیدند و این پایان نامه با نمره ۲۰ پذیرفته شده است. در مرکز تخصصی علم مقام حوزه علمیه قم و در دانشگاه ها هم درمقطع کارشناسی به عنوان مکمل درس اندیشه اسلامی (۱) در مبحث معاد تدریس شده است.

من در ملاقات هایی که با حجت الاسلام و المسلمین محمود علیخانی داشتم، از ایشان درخواست نمودم که موافقت فرمایند این پایان نامه به صورت کتاب چاپ و منتشر شود تا مورد استفاده اندیشمندان و دانشجویان و مردم قرار بگیرد. خداوند هم یاری فرمودند که این درخواست بنده مورد موافقت ایشان قرار گرفت و من نیز مسئولیت امور اجرایی، فنی و چاپ این کتاب را برعهده گرفتم والحمدالله به مرحله چاپ رسید.

امید است که جوانان عزیز کشورمان به خصوص دانشجویان با مطالعه چنین کتاب هایی بر دانش خود بیشتر بیافزایند.

مقدمه

تمام موجودات هستی شتابان و مشتاق به سوی خدا می روند، و هر موجودی در این حرکت، کمال خود را می جوید و گامی در تقرب بر می دارد. در میان تمام موجودات انسان حرکتی ممتاز و سرشت ویژه ای دارد. سرانجام او در جهان آخرت رقم می خورد. گروهی به تقرب الهی می رسند و بهشت نصیبشان می شود و گروهی دیگر سرانجامی تلخ دارند و جهنم جایگاه شان می گردد.

برای رسیدن به این سرانجام انسان ناچار است با حادثه ای به نام مرگ روبه رو شود. همان چیزی که برای هر کسی مقدر شده است، (كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ) ^۱ و دروازه ورود انسان به جایگاه و سرانجام اصلی اوست (لِكُلِّ شَيْءٍ بَابٌ وَ بَابُ الْآخِرَةِ الْمَوْتُ) ^۲

اینک سوالی که در این زمینه وجود دارد این است که لازم است هر انسانی از خود بپرسد من کیستم؟ و دراین کاروان هستی جایگاهم کجاست؟ امام علی (ع) در سخنی به این موضوع اشاره دارد و می فرماید: خدا رحمت کند انسانی را که بداند از کجا آمده، در کجا قرار دارد و به سوی کجا رهسپار خواهد شد.

روزها فکر من این است و همه شب سخنم
که چرا غافل از احوال دل خویشتم
ز کجا آمده ام، آمدنم بهر چه بود

۱- آل عمران ۱۸۵

۲- منتخب میزان الحکمة ری شهری حدیث ۵۸۳۹- تلخیص سید حمید حسینی، ترجمه:

حمیدرضا شفیعی قم- دارالحدیث ۸۳

به کجا می روم ، آخر نمائی وطنم^۲

هر چند پیشرفت علوم در زمینه های مختلف علاوه بر اینکه بسیاری از نیازهای بشر را برطرف کرده به سوالات و ابهامات زیادی هم پاسخ داده است ولی هنوز نتوانست به این گونه سوالات که جزء اساسی ترین پرسش های انسان است پاسخ قانع کننده ای ارائه دهد. افراد و مکاتب مختلفی که سعی کردند به این سوالات پاسخ دهند همواره جواب های آنان یا نادرست بوده است و یا ناقص! در این میان تنها دین مبین اسلام است که در پرتو قرآن کریم و با روایات گوهر بار ائمه معصومین (ع) پاسخ های جالب و قانع کننده ای به این سوالات داده است.

از جمله سوالاتی که در سابه تعالیم اسلام به پاسخ های خوبی درباره آن می رسیم و ابهامات آن برای ما روشن می شود مرگ و پایان زندگی دنیاست، باید ببینیم با این حادثه بزرگ چگونه روبرو شویم و نسبت به آن چه نگرشی داشته باشیم؟ انسانها معمولا در برخورد با مرگ دو دیدگاه دارند:

❖ دیدگاه اول که همان دیدگاه مادیون و افادی است که منکر ماوراءالطبیعه و متافیزیک می باشد، آنها چنین می اندیشند که مرگ پایان زندگی است. هر انسانی پس از مدتی زندگی در دنیا دفتر عمرش بسته می شود و حیات او پایان می یابد و رهسپار نیستی می شود. صاحبان این نگرش و تفکر در مقابل این موضوع دو واکنش نشان می دهند:

۱- برخی نمی توانند خود را از اندیشه مرگ و نابودی پس از آن نجات دهند از همین رو اضطراب و نگرانی از فنا و نابودی همواره آنان را آزار می دهد و دمی آسوده نمی گذارد.

۲- برخی می کوشند درباره مرگ نیندیشند و نسبت به آن غافل و بی توجه باشند، آنان فکر می کنند که با غفلت از مرگ می توانند بر اضطرابی که ناشی از فکر نابودی است غلبه کنند.

پیچ تفکر اول:

نتایج نگرش اول قرار گرفتن زندگی در بن بست و بسته شدن
پیچه های امید به روی انسان است. انسان که به حسب فطرت میل به
بودانگی وجودش را فرا گرفته وقتی به چنین نگرشی می رسد همین
دگی چند روزه هم برایش بی ارزش می شود. در نتیجه به یأس و نا
بودی دچار شده، شادابی زندگی و نشاط خود را از دست می دهد و
دیگران کناره می گیرد و به انواع بیماری های روحی و روانی دچار
شود.

هی نیز برای تسکین خود و فرار از ناراحتی در راه هایی قدم می گذارد
روز به روز سرگردان تر و مأیوس تر می شود؛ گروهی نیز که راه غفلت
مرگ را پیش گرفته اند خود را به هر کار درست و نادرستی سرگرم
سازند تا آینده تلخی را که به انتظار دارند فراموش کنند.

دیدگاه دوم که دیدگاه خداپرستان و پیروان ادیان الهی است مرگ
پایان بخش دفتر زندگی نمی دانند بلکه آن را غروبی می دانند که
ووعی درخشان تر در پیش دارد. مرگ تولدی است که انسان را از یک
ستی (دنیا) به هستی بالاتر (آخرت) منتقل می کند. رسول خدا (ص)
فرمود: برای بقاء خلق شدید، نه برای فنا و نابودی! و با مرگ تنها از
مانی به جهان دیگر منتقل می شوید.^۴ از ایشان پرسیدند: باهوش ترین
مندان چه کسانی هستند؟ فرمود: آنان که فراوان به یاد مرگ اند و بهتر
دیگران خود را برای آن آماده می کنند.^۵

پیچ تفکر دوم:

اولین نتیجه این نگرش بیرون آمدن زندگی از بن بست و باز شدن
عره امید و روشنایی به روی انسان و ایجاد شور و نشاط و انگیزه فعالیت
نار و زندگی است. قرآن کریم می فرماید: مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَ

عَمِلَ صَالِحًا لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ.^۶

چنین انسانی دارای انرژی فوق العاده و همت خستگی ناپذیر است و از کار خود لذت می برد. او با تلاش و توان بسیار در خدمت به خلق خدا می کوشد و می داند که هر چه بیشتر به دیگران خدمت کند آخرت او زیباتر خواهد بود. حضرت علی (ع) روزها به نخلستان می رفت و به حفر چاه مشغول می شد و وقتی به آب می رسید در حالی که عرق از سر و رویش جاری بود آن را وقف می کرد و در اختیار عموم مردم قرار می داد. گاه زمین بزرگی را انتخاب می کرد و به کاشتن نخل می پرداخت و وقتی کار به انجام می رسید آن را وقف مردم به خصوص محرومان می کرد.

۲- اثر دیگر این تفکر نهراستیدن از مرگ و آمادگی برای فداکاری در راه خداست. خداپرستان حقیقی گرچه در دنیا زندگی می کنند و زیبا هم زندگی می کنند، اما به آن دل نمی بندند، از این رو مرگ را ناگوار نمی دانند. آنان معتقدند که مرگ برای کسانی ناگوار و هولناک است که با کوله باری از گناه با آن مواجه می شوند.

عدم ترس خداپرستان از مرگ به این معنی نیست که آنان آرزوی مرگ می کنند بلکه آنان از خداوند عمر طولانی می خواهند تا بتوانند در این جهان با تلاش در راه خدا و خدمت به انسان ها با اندوخته ای کامل تر خدا را ملاقات کنند و به درجات برتر بهشت نائل شوند.

از طرف دیگر همین عامل سبب می شود که دفاع از حق مظلوم و فداکاری در راه خدا آسان تر می شود و شجاعت به مرحله عالی آن برسد و آنگاه که حیات این دنیا چیزی جز ننگ و ذلت نباشد و فداکاری در راه خدا ضروری شود به استقبال شهادت می روند تا با شهادت خود آزادی انسان را هموار کنند.

از این رو آنگاه که حضرت امام حسین (ع) در دوراهی ذلت و شهادت قرار گرفت شهادت را برگزید و فرمود: إِنِّي لَا أَرَى الْمَوْتَ إِلَّا الشَّهَادَةَ وَ الْحَيَاةَ مَعَ الظَّالِمِينَ إِلَّا بَرْمًا.^۷

۶- مائده ۶۹

۷- بحارالانوار ج ۴۴ ص ۳۸۱ نشر اسلامی تهران ۸۱

ردم از فتنه گریزند و ندانند که ما به تمنای تو در حسرت رستاخیزیم.
براین تلقی متفاوت انسان از مرگ، نوع نگرش انسان به عالم هستی،
سبب خویش و نحوه ارتباط روح با جهان هستی و جایگاه آدمی در آن
ست. از این رو اگر محبتی بر شناخت و درک صحیح از خود، عینک نیک
نی بر چشم داشته باشیم همه چیز را آن چنان که هست می بینیم نه
آن چنان که ما ساخته ایم.

محمود علیخانی

بهار ۱۳۹۲